

LA VULGARITAT
I ALTRES TRIBULACIONS
DELS NOSTRES DIES
(6 APROXIMACIONS AL PRESENT)

Enric Balaguer

grans
g r a n s
G R A N S
i d e e s
I D E E S
I D E E S

Els textos que aplega aquest llibre són indagacions, reflexions i comentaris sobre noves realitats en la vida dels nostres dies. De l'extensió de la banalitat i la vulgaritat —en tots els àmbits socials— a la forma d'establir les relacions humanes i de parella; i des de l'acció consumista a través dels nous temples, Grans Superfícies Comercials [GSC], fins a l'evangeli dels llibres d'autoajuda. Identitat i globalització, i el temps i formes de viure'l, en l'actualitat. Tots són fils de la mateixa madeixa. Són vasos comunicants —i comunicats— que ens porten d'un costat a un altre, acarant-nos amb algun aspecte novedós i significatiu. Per això, els sis assajos que formen aquest llibre han anat fent-se al llarg del temps d'una manera discreta —quasi subterrània— i confluent. De fet, parteixen d'un propòsit implícit: donar compte d'alguns aspectes del món actual.

ISSN 978-84-7502-853-6

EDICIONS 3i4

GRANS
GRANS
GRANS
i d e e s
I D E E S
I D E E S

Col·lecció dirigida per Joan Garí

© 2010, Enric Balaguer

© Coberta: Enric Satué

© 2010, Tres i Quatre, S.L.

Sant Ferran, 12

46001 València

tresiquatre@tresiquatre.com

www.tresiquatre.com

Primera edició: març, 2010

ISBN: 978-84-7502-853-8

Dipòsit legal: V-1108-2010

Impressió: Guada Impressors S. L.

«A tall d'exordi»

Mirar la vida cara a cara és un
recomanable i prudent exercici
d'humilitat, una activa i discreta
conspiració que ens apropa a aquell nucli
tan oblidat de nosaltres mateixos
en què de vegades és dur descobrir-se.

MIQUEL MARTÍ I POL, *Després de tot*

REVELACIONS, MONJOS
AMB FERRARI I DÉU
AMB UNA HARLEY

QUÈ ÉS L'AUTOAJUDA?

Un dels fenòmens culturals dels últims anys és la proliferació dels «llibres d'autoajuda». Es tracta d'una oferta sociocultural que es desplega acompanyada de revistes especialitzades, de cursos, seminaris i activitats, preferentment de caps de setmana o en vacances, en centres alternatius. S'hi ofereixen tècniques físiques o psicofísiques: ioga, tai-txi, txi-kung; tota mena de teràpies: tallers d'autoestima, de musicoteràpia, de relacions de parella, de creativitat, per combatre l'estrès, per millorar les relacions de parella, per treballar les emocions, per a creixement personal...

Els llibres d'autoajuda són, amb molta diferència, els més venuts de l'oferta editorial. N'hi ha que són autèntics *best-sellers*, amb milions d'exemplars editats i

traduïts a llengües de tot el món. L'edició catalana de *Joan Salvador Gavina* de Richard Bach es vanta, en la portada, d'haver venut trenta milions d'exemplars arreu del món. I encara que en fossen menys, el cert és que ens trobem davant d'un tòtem d'aquesta mena de literatura. L'edició catalana de *L'alquimista* de Paulo Coelho, del 2001, un altre dels més venuts, ja és la que fa 17: un gran èxit. En els darrers anys, autors catalans com ara Àlex Rovira i Trias de Bes han estat també artífexs de grans èxits, i una obra com *La bona sort*, del 2004, compta amb una infinitat d'edicions i traduccions a trenta-vuit llengües. Àlex Rovira i F. Miralles són també els autors d'*El laberint de la felicitat*, 2007, un obra que té tota la traça del *best-seller*.

No hi ha una definició fàcil de llibre d'autoajuda ja que som, bé val advertir-ho, en un camp on sovintegen les produccions de diversa índole i qualitat. Si mirem els apartats de les llibreries, l'autoajuda comprèn obres que van des d'alguns clàssics de filosofies orientals, com ara *El tao te king*, *El Dhammapada...*, llibres de psicologia pràctica, com el de Wayne W. Dier, *Les teves zones errònies*; de Jorge Bucay: *Deixa'm que et conte* o *Contes per pensar*; o d'Àlex Rovira i Francesc Miralles, *El laberint de la felicitat*, filosòfics, amb propostes d'aplicació, com ara F. Marinoff, *Més Plató i menys Prozac*; o relats amb missatges orientadors, com els llibres: *Joan Salvador Gavina*, *El cavaller de l'armadura rovellada*, *Les nou revelacions*. El deno-

minador comú d'aquesta mena de llibres —bé que les diferències de nivell, de qualitat, de destinataris són força importants— és estimular la superació personal. Davant d'un món complex, ple de situacions problemàtiques o conflictives, aquests llibres tracten d'orientar psicològicament, d'estimular, de dotar de sentit les accions de la vida. Si bé el terme «felicitat», o succedanis, és força estès en els títols, la majoria d'obres no prometen cap adelerat paradís de mel i mató. Fonamentalment, tracten d'ensenyar a superar dificultats, estats depressius o apàtics... I destacadament apunten la manera d'aconseguir una actitud mental-vital adient. Veure la vida i, sobretot, viure-la d'una altra manera, més independent de l'exterior i més atenta a l'interior. Poden ser-nos orientatives les explicacions d'una autora d'autoajuda nord-americana:

L'any 2000, els nord-americans ens hem gastat 563 milions de dòlars en llibres d'autoajuda. Aproximadament una de cada tres persones sofreix trastorns del son, esgotament i problemes per a mantenir les coses organitzades. Vivim enmig d'una cultura plena d'ansietat i preocupacions. Entre 1990 i 1997, la quantitat de visites mèdiques per trastorns d'ansietat ha augmentat en 31 per cent. Les visites per crisis de pànic augmentaren més del doble. Quasi un 12 per cent dels nord-americans està deprimit i un altre 10 per cent sofreix un estat d'ànim baix crònic. Entre un 70 i un 80 per

cent de les visites de medicina general s'atribueixen a l'estrès.

(JOAN BORYSENKO, *Paz interior para gente ocupada*)

L'autoajuda convida a fer una analítica, ara simple ara més complexa, de la nostra biografia. I, sobretot, ens proposa generar nous missatges de signe positiu que ens facen deixar arrere enganys, falses creences, frustracions, errors de percepció, emmascaraments... En definitiva, ens aporten elements valuosos en mostrar-nos determinats aspectes de la realitat i ampliar la nostra visió de les coses, especialment lligades a la conducta amb els altres. Com defensa Francesc Miralles en un llibre un mica desficaciat, *L'autoajuda al descobert*:

...no hi ha manual que no contingui alguna cosa d'utilitat. És més, no es tracta del meu cas, però conec persones que han fet un canvi espectacular després de la lectura de determinats autoajudes. Els que filen prim en dirien «biblioteràpia».

La major part de la producció d'autoajuda se situa en un vèrtex on es convoquen aspectes de la psicologia, d'espiritualitat i referents generals de caire humanista. En alguns casos, s'hi afig, d'una manera més o menys difusa i, sovint, confusa, algun component esotèric. Excloc, en aquest conjunt, és clar!, els llibres directament centrats a aconseguir l'èxit econòmic: «com arribar a

ser milionaris», «com aprendre a vendre cotxes», o coses d'aquest estil. (Un dels llibres amb molts milions d'exemplars venuts és d'Og Mandino: *El millor venedor del món.*)

El format de més ús, en els llibres d'autoajuda, recorre a la ficció iniciàtica: a través dels capítols que van establint les passes necessàries a fi i efecte d'assolir nous estadis de coneixement i, posteriorment, una transformació benèfica de l'individu. En alguns casos, la forma s'acosta més a l'assaig o al tractat de psicologia i, en altres, de filosofia. El punt pràctic, on se situen molts d'ells, els deixa a mig camí del manual d'instrucció i un llibre d'especulació o teoria psicològica o filosòfica.

Certament, segons què entenguem, molts llibres —mol-tíssims— podrien entrar en l'apartat de l'autoajuda. Fem-ne un inventari ràpid: *Illa* d'Aldous Huxley, les obres de Saint-Exupéry —no sols *El petit príncep*, sinó també *Terra dels homes* o *Vol de nit*—, d'Alexandre Jollien: *L'ofici d'home* (que glossa en el pròleg la frase d'Erasme de Rotterdam: «No naixem homes, ho esdevenim») Allà on hi ha una *sagesse* expressada de forma directa i simple, siga bé a través de ficció, bé d'assaig, en tenim un candidat. I això molt independentment que assoleisca la categoria d'un *best-seller*.

En les nostres lletres, darrerament, hi destaquen els llibres de Francesc Torralba com ara *La felicitat*, *L'esforç* o *La sobrietat*, deliciosos assajos que entren en un ter-

ritori psicosocial –i espiritual– amb un clar propòsit orientador. Des d'una altra perspectiva, hi podríem incloure els llibres de Sebastià Serrano: *El regal de la comunicació* i *Els secrets de la seducció*, amb moltes claus sobre la vida dels nostres dies. Però són, vertaderament, llibres d'autoajuda? Podríem contestar la pregunta fent-ne una altra: és tan important saber on fer el tall entre allò que és d'autoajuda i el que no? La veritat no ho crec, i com que a tallar sempre hi som a temps... Però no cal tallar res sinó veure les coses en la seua naturalesa i context, és a dir, en un *continuum*. «Classifiquem massa i gaudim massa poc» –deia Okakura Kakuzo, un escriptor japonès del segle passat amb un esperit ben perspicaç.

L'AMOR I EL CONEIXEMENT: ELS MOTORS DE LA VIDA

Llibres com ara *L'alquimista*, de Paulo Coelho o *El cavaller de l'armadura rovellada*, de Robert Fisher presenten personatges que fan un recorregut iniciàtic. El protagonista del primer, Santiago, és un pastor que viu a «Andalusia»; un somni l'informa d'un tresor soterrat a les piràmides d'Egipte. Les peripècies viscudes durant el viatge a la recerca del tresor són una verdadera cursa d'obstacles. L'ensenyament del llibre el podem sintetitzar així: cadascú té per descobrir una «Llegen-

da Personal», això suposarà *aprendre un llenguatge* i poder, amb aquest aprenentatge, llegir *els senyals*. Uns *senyals* que formen part d'un idioma universal. Un alquimista és qui sap desxifrar-lo. El missatge central de l'obra de Coelho, incessantment reiterat a les pàgines del llibre com un eslògan —«quan desitges un cosa, tot l'Univers conspira perquè la puguis realitzar»— se situa, de ple, en la filosofia genèrica de l'autoajuda. És, a una altra escala, allò de: «qui vol, pot», amb un punt de grandiloqüència còsmica. En un món complex, difícil, sovint amenaçant, no cal dir-ho, el missatge tranquil·litza. Diguem que combat les inèrcies pessimistes a còpia d'exorcitzar-les. No cal dir que a la fi, el protagonista, Santiago, assoleix l'objectiu. N'ha fet, doncs, un bon aprenentatge.

Més sofisticada i subtil és la història d'*El cavaller de l'armadura rovellada*, que fa servir el cicle artúric i on intervé destacadament el mag Merlí. Un bon dia, un cavaller descobreix que l'armadura s'ha quedat enganxada al cos. El fet és tota una al·legoria: el cavaller no pot traure's l'armadura, això és, la careta, perquè a còpia de mentir-se, d'identificar-se amb el rol, l'ha feta tan seua com la pròpia pell. Per tal de poder traure's l'armadura, va a l'encontre del mag Merlí. La recerca del cavaller s'inicia al bosc, on comença la singladura iniciàtica. El mag li fa veure que el motiu pel qual l'armadura s'enganxa al cos és la por. I el commina a fer-se preguntes i buscar-ne les respostes. A propòsit, una

anotació al marge: Merlí també és l'encarregat de portar el missatge de la *Bona sort* d'Àlex Rovira i Trias de Bes.

Tornant a *El cavaller de l'armadura rovellada*, el primer canvi del cavaller, símptoma de notable millora, serà l'obertura comunicativa. El cavaller parlarà, seguint amb la faula, amb els esquiroles. Ha deixat endarrere l'entotsolament i s'adona de com la resta dels éssers de l'univers, el cosmos sencer, participa en les nostres vides.

El cavaller realitzarà diverses proves, concretament, en tres llocs/etapes: el Castell del Silenci, el del Coneixement i, per últim, en el de la Voluntat i Audàcia. El camí té, així, tres fases. En la primera, el cavaller aprèn a estimar-se. L'amor, en tot aquest procés, actua com a redempció. L'efecte és, si fa no fa, magicoterapèutic: el cavaller, en plorar —cal reconèixer l'eficàcia al·legòrica— rovellà l'armadura i comença a desprendre's del cos.

El procés de superació és un procés d'aprenentatge. La primera passa, representada pel Castell del Silenci, és la de saber romandre en silenci i en solitud: «Un ha d'estar sol per desprendre's de la seva armadura». És llavors quan el cavaller va descobrir que:

durant la major part de seva vida no havia escoltat realment res ni ningú. La remor del vent, el tamborineig de la pluja i el soroll de l'aigua circulant riu avall de-

vien haver existit sempre, però ell no els havia sentit de debò.

Aquesta revelació el va induir a revisar la pròpia biografia i, en concret, a examinar la relació amb la seua dona: Juliet. A l'etapa següent, al Castell del Coneixement, el cavaller s'enfronta amb les construccions mentals pròpies. El descobriment, ara, mena el protagonista a adonar-se del predomini racional sobre allò emotiu. Amb una observació atenta hom percep l'esclavatge de les pròpies conviccions i nocions mentals: «a partir d'ara –es dirà– la meua ambició vindrà del cor». Cada descobriment del cavaller suposa que una part de l'armadura es rovella i es desfà.

La prova següent té lloc al Castell de la Voluntat i el Dubte, on el cavaller s'enfrontarà a un drac. És el coratge allò que, ara, ha de cultivar i entrenar. A la fi, està disposat a ascendir al cim de la veritat. L'entrenament de la voluntat, el cultiu de l'audàcia, s'escau com un exercici imprescindible.

Amb tot, la transformació més radical prové de l'acceptació del canvi, verdader motor de la vida. Així, un ha de desfer-se d'antigues creences i donar pas a noves: «no puc conèixer l'inconegut/si m'aferro al conegut». Aquesta disposició no sols l'alleuja sinó que el fa entrar en un estadi superior en descobrir-se «responsable de la seva vida». Ell havia estat la causa i l'efecte d'allò que era. Ho havia triat, ho havia acceptat, ho

havia decidit. No és que fos així o aixà, sinó que en algun moment havia decidit ser així o aixà. Aquesta revelació arriba acompanyada d'un gaudi immens. Les llàgrimes de gratitud desfan els darrers vestigis de l'armadura. I amb aquesta sensació de moment especial, el cavaller sent que forma part del tot. Les paraules amb què l'autor clou la història són reveladores:

Perquè, de fet, el cavaller era el rierol. Ell era la lluna. Ell era el sol. Ara podia ser totes aquestes coses alhora, i més, per tal com era u amb l'univers. Era l'amor. El principi.

L'ENERGIA COM A TALISMÀ

El llibre de James Redfield *Les nou revelacions* fa servir el recurs clàssic del manuscrit trobat. De fet, el relat és una narració detectivesca, plena d'escenes on els protagonistes viuen amenaces i perills. És un relat d'acció, un relat d'aventures a la recerca d'una saviesa perseguida pels poders oficials. En aquest clima de dificultats, la recerca de les revelacions esdevé una mena film de la sèrie *Indiana Jones*. L'acció transcorre al voltant de la gent que s'acosta al manuscrit o el coneix. En comentar-lo, capítol a capítol, anem esbrinant cadascuna de les tesis. L'acció, plena de misteri i d'intriga, s'acompanya així d'una part filosòfica.

Quin és aquest nou evangeli? Cap a on porta la *bona nova*? Per un costat, i no és poca substància, es tracta de comprendre el món que ens envolta. Redfield dibuixa un camí d'alliberament personal, individual; ara bé, si es tracta d'una nova forma de veure el món que podem assolir tots, hi ha una perspectiva superior, car la il·luminació personal suposa una contribució a la millora del planeta. En entrar a formar part d'una mena de comunitat d'éssers superiors o il·luminats, contribuirem a canviar el ritme del món en un sentit, és clar, positiu. La confluència entre els individus i la pruija col·lectiva, superior, injecta força utòpica al camí espiritual.

Les pautes que segueix el protagonista estan numerades en capítols que són etapes en el coneixement, cadascuna de les quals aporta una premissa bàsica en el camí de descobriments i de superació personals. La primera revelació s'enceta amb la condició necessària per a començar el camí: una inquietud interior ens empeny cap enfora, la curiositat, el desig de coneixement. Gràcies a aquesta disposició és quan trobem els senyals del nostre camí. Tot just ací es planteja una qüestió important: existeixen coses fortuïtes? Per a l'autor no, els encontres atzarosos, siguen de la mena que siguen, no són casualitat sinó que, significativament, ens porten alguna proposta, algun indicatiu del camí que cal seguir. L'univers respon a la nostra demanda. Redfield fa servir la noció de sincronicitat de Carl Jung, una ex-

plicació de la interconnexió dels components en l'univers. Les «coincidències significatives» són per al psicoanalista premonicions i intuïcions que després es materialitzen. Vistes així, les coincidències no són ben bé coincidències sinó pedres per a indicar-nos un camí, com si algú les hi hagués posades.

Segons Redfield, després de l'Edat Mitjana, la civilització occidental va entrar en una filosofia materialista que ha descurat l'atenció d'aspectes importants. Ens ha deixat sense veure com totes les coses del món (de les plantes a les pedres) són energia.

La segona revelació ens invita a despertar a una nova concepció del món, on destaca la primacia espiritual sense excloure-hi el camí de la ciència. El *Manual de las nueve revelaciones*, un llibre complementari escrit per l'autor amb la col·laboració de C. Adrienne, n'amplia les bases filosòfiques i psicològiques.

De fet, l'energia dóna pas a un nou paradigma que explica el funcionament del món. L'energia ens fa alhora dipositaris d'una nova realitat: no podem separar l'observador de la cosa observada. El món físic és una resposta de l'observador. La percepció és un fenomen après. Depèn de la manera com hem après a percebre'l. Efectivament, un canvi de percepció porta enganxat una nova experiència del teu cos i del teu món. I encara una altra premissa que ens situa molt a prop del paradigma del budisme i del taoisme: bé que semblen separats de la resta d'individus i del món, de fet, hi es-

tem connectats. Una connexió que dóna compte de la nostra manera de sentir i percebre la realitat. I també és l'esperança de realització: som portadors, com afirma Carl Jung, de la història de la humanitat.

Aquesta realitat coincideix de ple amb el paradigma que es desprèn del budisme. No em puc estar de citar el comentari del monjo i poeta vietnamita Thich Nhand Hanh:

Els físics moderns opinen que la paraula *observador* ha perdut validesa, ja que un observador és distint de l'objecte que observa; han descobert que si un conserva aquesta classe de distinció, no podrà avançar molt en la ciència subatòmica nuclear. Per això proposen el terme *participant*, l'individu deixa de ser un observador, ara hi participa.

(*Cap a la pau interior*)

La tercera revelació ens aboca a la idea que tot l'univers està format d'energia i que aquesta energia crea les formes i la substància d'allò que anomenem *la realitat*. Totes les coses són una i estan interconnectades, perquè tot, al capdavant, és energia, per bé que es manifesta a través de múltiples formes. Una n'és la bellesa. L'energia eleva les nostres vibracions i, si som capaços de concentrar-nos en la direcció desitjada, podem influir en altres energies i incrementar les *coincidències*. «Quan emprem els nostres dots i capacitats amb la intenció correcta, les coses vénen a nosaltres» —ex-

plica el *Manual de las nueve revelaciones*. L'energia s'incrementa quan un viu instal·lat en el present i no en el passat ni en el futur.

A la quarta revelació, Redfield explica com, en trencar el vincle entre l'ésser humà i l'energia de l'univers, ens sentim dèbils. Llavors intentem obtenir l'energia de les persones que ens envolten. De fet, la *vampiritzem*. A fi d'explicar aquesta realitat, l'autor recorre a les teories d'Eric Berne (precursor de l'anàlisi transaccional) a partir de les quals s'intenta desemascarar les múltiples maneres d'atraure l'atenció —buscar energia— dels altres, on fem servir estratègies sovint rebuscades. Per al psicòleg canadenc són ben bé *jocs*. I n'esmenta alguns, com ara el que s'amaga darrere la frase «pobre de mi» o «si no fos per tu».

La cinquena revelació ens mostra que, si som capaços d'estar connectats amb l'energia de l'univers, superarem les pors i les inseguretats. Mentre que la sisena ens torna, de nou, a la biografia psicològica per dir-nos que des de xiquets aprenem unes pautes de comportament que després repetim de forma mecànica i rutinària. Sovint usurpem voluntats i anhels dels progenitors o bé les nostres eleccions es basen en reaccions contràries a la conducta d'aquests de manera maquinal o irracional. Les interaccions amb els nostres pares quan érem xiquets expliquen moltes realitats del nostre present. Redfield, en el *Manual*, hi parla de quatre tipologies: la de l'*intimidador*, la de l'*interrogador*, la del *reservat*

i la del que adopta el rol de «pobre de mi» o *víctima*. Aquestes conductes representen les farses de control que emprem a causa dels nostres dèficits cognitius. En prendre consciència de la nostra manera de representar sobre els altres les nostres farses, obtindrem una personalitat més elevada.

La setena revelació ens enuncia que la nostra evolució personal ens porta a descobrir quina és la nostra missió en la vida. Els dubtes i els temors han de deixar pas a la claredat. Una vegada que plantegem de manera adequada les preguntes, hi obtindrem respostes adequades. Les quals poden arribar a través de molts camins: somnis, pensaments intuïtius, missatges d'altres persones, etc.

La vuitena revelació ens parla de com aprendre a relacionar-nos els uns amb els altres i, en definitiva, com projectar la nostra energia. Les persones que trobem en el camí tenen un missatge per a nosaltres; cal saber-les tractar i no utilitzar-les com una font d'energia.

La novena revelació ens diu que a mesura que evolucionem en les nostres missions espirituals (i posem en pràctica el resultat de les vuit revelacions anteriors) assolirem una nova manera de viure. Tot sistema de vida és un flux constant; per a sobreviure, ha de respondre al canvi. S'ha de percebre el món com allò que és: un lloc per a aprendre. Aquest principi força repetit enllaça amb una qüestió emparentable —o, potser fins i

tot en procedeix— amb el budisme. El camí de la vida rep, així, un sentit central, un motor unificador.

EL PODER DE LA MENT

Bona part de la literatura d'autoajuda sembla destinada a les classes mitjanes: executius, treballadors en el sector liberal, ensenyants, universitaris... Ben significatiu és un nou ofici: el *coach* (monitor de desenvolupament personal) encarregat de fomentar l'ànim i la productivitat en els executius de les empreses. Alguns llibres d'autoajuda s'acullen plenament al mateix perfil de lector. Autors com ara Àlex Rovira i Trias de Bes—professors d'ESADE— fan seminaris i sessions per a empresaris i executius.

Una obra paradigmàtica, en aquesta línia, és *El monje que vendió su Ferrari*, de Robin S. Sharma. El protagonista és un prestigiós advocat que acumula una fortuna, l'atribut més cridaner de la qual és el seu Ferrari. Un bon dia sofreix un infart, posteriorment ho deixa tot i desapareix del mapa. Al cap d'uns anys tornarà completament transformat. Ha anat al Caixmir, al costat de l'Himàlaia, i en contacte amb monjos budistes ha realitzat un canvi radical de vida. De resultes del seu aprenentatge, l'antic executiu relata a un col·lega el pes alliberador dels seus descobriments i la profunda saviesa assolida. El relat, novament, pren el carac-

ter iniciàtic i va mostrant, per etapes, descobriments encadenats, fases i condicions de la trajectòria que cal seguir.

Per a Sharma, el pes central de la nostra vida gravita en la nostra forma de pensar. És la ment, amb les idees que hem adquirit al llarg del temps, la que ens aboca a un comportament no adequat. Fent servir una metàfora prou efectiva, per a Sharma la ment és un jardí: allò bàsic és aprendre a cuidar-lo. Així, si un jardí necessita atencions constants: cultiu, reg, adobs..., igualment la nostra ment vol atencions per no criar malesa, és a dir: ansietat, preocupacions, deformacions, nostàlgia... Tot el que ocorre en la nostra vida passa, primer, per la massa de cinc quilos que tenim damunt dels múscles. La nostra realitat la creem, primer, al taller de la ment i, després, en el marc de les nostres accions.

En conseqüència, la saviesa suposa saber treballar la ment: «Quan aprengues a controlar els teus pensaments i sàpigues imaginar gràficament allò que desitges d'aquesta vida, les forces dormides començaran a despertar en tu». El mètode que proposa Robin S. Sharma comprèn una estratègia, on els missatges a través de les paraules són força importants. Es tracta de judicis, de creences que ens repetim constantment. Així les coses, el secret de la felicitat és sempre el mateix: esbrinar què ens agrada fer i dirigir totes les energies en aquesta direcció. S'ha de descobrir quina és la missió d'un mateix i recordar-ho cada matí. La ment no hauria de balafiar ener-

gies en pensaments insignificants o secundaris. Tenim, de nou, la voluntat, precedida per l'autoindagació (què t'agrada fer?) i, després, seguida per una estratègia: escriure allò que un desitja realitzar. Aquesta acció suposa remarcar mentalment —entre el conjunt d'informacions, opcions, possibilitats que ens assetgen— allò que veritablement volem fer, perquè «tu ets allò que et dius tot el dia».

«TU ETS ALLÒ QUE ET DIUS TOT EL DIA»

Continuant amb l'al·legoria del jardí, cal fer reserves de plantes, això és d'energia. Si un arriba a casa derrotat i frustrat a causa d'una sèrie de vivències negatives, hauria de saber activar les energies emmagatzemades: imatges alegres i felices, moure el cos com quan estàs content, respirar a fons... En arribar un pensament negatiu, cal substituir-lo per un de positiu.

La regla del jardiner és molt simple: tot es crea dues vegades: primer en la ment, després en la realitat. La reserva d'imatges que un necessita la pot aconseguir de l'inventari de gestos de benestar que ha viscut: si un busca la imatge de la felicitat, s'imagina somrient, si busca determinació, s'imagina un gest que l'evoca, etc. En aquesta part del camí, Einstein esdevé l'autoritat invocada en apel·lar al fet que «la imaginació és més important que el saber».

Però després de tenir clar tot açò, s'ha d'aprendre a continuar d'una manera efectiva a partir de: *a*) l'autodisciplina i força de voluntat, *b*) descartar els pensaments dèbils i contraatacar imaginant els que materialitzen allò a què s'aspira, *c*) els pensaments són *ens físics*, cal concentrar-se en els positius i en les paraules, car són encarnacions reals del poder. «Tota la força i poder del món són al meu interior» és un dels lemes que fa servir Sharma, molt en la línia de les afirmacions de Redfield, Coelho, Brady: la vida dóna el que tu demanes. Un cert conductisme traspua d'*El monje que vendió su Ferrari*.

Si sembres un pensament, culls una acció. Si culls una acció, sembres un hàbit. Si sembres un hàbit, culls un caràcter. Si sembres un caràcter, culls un destí. O bé «tu ets allò que et dius tot el dia».

PLA DE SALVAMENT I MILLORA

Tenir una vida *desperta* i *dinàmica* tal com proposa Sharma implica posar-se a prova un mateix, fent coses que un té por de fer. Capbussar-s'hi. Perquè executar-les dotarà d'un benestar compensatori l'individu. La por no és altra cosa que un corrent negatiu que crea la consciència. Precisament, subratlla Sharma, les persones realitzades, a diferència d'aquelles que no tenen cap ins-

piració, es donen a conèixer si són capaces de fer allò que als segons no els agrada fer.

Diverses accions ajuden a materialitzar l'escomesa que un es proposa: experimentar silenci, cuidar el cos, alimentar-se adequadament, escoltar música, ser un alumne de la vida, reflexionar sobre un mateix, dormir el que és just i *programar* la vida tot recordant: «tu ets allò que et dius tot el dia».

Les consignes que fa servir l'autor incideixen en punts compartits o molt similars als de bona part de llibres del gènere: saber gaudir del moment, no posar límits a la imaginació, operar com si el fracàs fos impossible. També hi és present el punt humanista i altruista, que hauria de subjaure a l'empeny transformador d'un mateix: «la vocació autèntica és servir, d'una manera o d'altra, la gent». També Joan Salvador Gavina aspira a elevar-se sobre la seua condició de gavina i n'esdevindrà *un mestre*. El que un ha après serà per a ensenyar-ho als altres, una contribució generosa als altres.

L'EVANGELI PER A AMERICANS ACOMODATS

Cristine és una jove infermera. Després de set anys fora de l'hospital, on ha *tingut* un *affaire* amb un metge, Michael, decideix tornar-hi. Se'l troba casat. Es desespera: no ha après res durant aquest període. Les dues

úniques passions de Cristine són els homes i el menjar ràpid. Un bon dia, però, es troba amb un home fascinant. És a la platja amb una Harley i el seu cos i la moto harmonitzen perfectament. La seua figura desprèn bondat. Llavors se n'adona: abans l'ha vist al bar. El jove es comunica amb ella, li diu que és allí per ajudar-la. I gran sorpresa: es presenta com a Déu; té com a sinònims «Poder suprem» o «Força universal». Seguint amb l'actualització, és un nou Jesucrist que s'anomena Joe.

Aquest Déu, baixat a la terra en una Harley, anuncia que li farà uns manaments a mida. Una mena de religió a la carta, atès que el que ocorre amb els manaments coneguts és que necessiten personificar-se. Li explica, també, com ha canviat d'imatge, ja que la gent no s'identifica amb un personatge amb sandàlies i cabells llargs. I a partir d'aquí se succeeixen les ensenyances que es concreten en sis manaments.

El primer és: «no alces murs, aprèn a traspassar-los»; el segon: «viu cada moment de la teua vida, ja que tots són preciosos». Aquest va acompanyat d'instruccions precises: «rega les plantes i mira'n el creixement». Aprecia les coses xicotetes: els membres del teu cos, els òrgans. El tercer manament és: «cuida't, primer que res». La vida esdevindrà més fàcil quan elimines obligacions inútils. Així, Cristine reduirà la jornada laboral i llançarà bona part de la roba que té a l'armari. També canviarà d'un apartament molt pretensió a un de més humil. El manament següent és el de prescindir de l'amor

propi i mostrar-se tal com s'és. I els dos que segueixen són: tot és possible, en qualsevol moment i cal seguir el fluir universal, rebre quan algú dóna i no només aspirar a donar.

El nou evangeli acaba amb una escena rocambolescament rosa: Cristine va a un concert de música de Jim MacGuire. És el seu ídol. Es coneixen i se'n van a passejar en moto. Ella descobreix que en una medalla de plata du inscrits els manaments de Déu, però en són vuit. Novament, la personalització dels manaments: a cadascú segons les pròpies necessitats.

El relat de Joan Brady no deixa de ser força agosarat volent actualitzar la figura de Jesucrist d'una manera tan trivial. Pot semblar, fins i tot, una ofensa, per banalitat. Amb tot, cal reconèixer que amb aquesta faula es repassen veritats elementals, expressades de forma senzilla i divertida. El llenguatge de Brady fa servir unes imatges i unes expressions *frikis*. En el fons, són sorprenents i humorístiques, i una lectura possible de la història és, sens dubte, la divertida. No obstant això, cal reconèixer la forma desimbolta i fresca de l'obra, i el marc quotidià i domèstic on es desenvolupa. Ni en muntanyes elevades, ni en deserts, els escenaris són una platja o un bar; alguns dels missatges de Joe són per telèfon. Tot plegat: divertit. Algunes de les seues imatges semblen extretes d'un conte meravellós amb una mescla de comèdia rosa.

SÓN LA RELIGIÓ DE L'ÈPOCA POSTMODERNA?

Molt sovint em faig la pregunta: els llibres d'autoajuda fan el paper de la religió en les etapes pretèrites? Vull dir, doten la vida de profunditat i de sentit? Són la religió dels nostres dies? Crec, en rigor, que una resposta afirmativa, amb matisos, no és gens desgavellada. De la mateixa manera que la religió de la fase preindustrial es codificava a força de mites, rituals i símbols, amb un *software* que projectava els referents d'aquella realitat material, la societat informatitzada –com apunta Marià Corbí– la de les noves tecnologies, necessita una sèrie de transformacions importants a fi i efecte de continuar exercint el paper de suport vital. D'explicació del món. A la primera fase, com pertoca a una societat estàtica, correspon un món de creences. Parlem d'una societat agrària, patriarcal, autoritària. Què és allò que caracteritza les necessitats dels nostres dies? Doncs, la flexibilitat, el món dels canvis i de les adaptacions, la motivació contínua (més entenimentada que no basada en la fe)... L'apologia del canvi –i de la percepció de la vida com un seguit de mutacions constants– és un dels temes centrals en aquesta mena de llibres. Les creences semblen d'una altra època, ara es predica d'una altra manera, i l'eficàcia té a veure amb el benestar instantani, amb la coneixença nostra i dels altres, i amb la millor conducta davant del món que

tenim. Molta literatura d'autoajuda fa servir un llenguatge ple de termes com ara: «revelacions», «purificació», «proves», «recerca interior», «despertar», «èxtasi»... del llenguatge religiós. I, en bona mesura, el lèxic és de procedència oriental: «energia», «vibració», «creixement», «il·luminació»... Es tracta d'uns termes que apunten a concepcions on no hi ha el vell (i catòlic) concepte de substància, sinó el de fluir.

UNA ESPIRITUALITAT LAICA

Més que una espiritualitat contingent, aquests moments històrics demanen una espiritualitat immanent. Una espiritualitat dins del món, que ens indique com relacionar-nos amb les coses d'aquesta vida sense sofriment. De quina manera hem de viure el present? De quina forma hem d'enfrontar-nos als obstacles que es conxorxen contra la realització personal? Com buscar el benestar tot mantenint un equilibri en societats que canvien contínuament les seues formes? En definitiva, el que es planteja és la manera d'obtenir la pau i la serenitat.

Els llibres d'autoajuda, almenys uns quants, conviden a desenvolupar la imaginació, a buscar i trobar solucions no conegudes, sinó noves. En molts sentits, sembla que assumeixen, per damunt de qualsevol altra cosa, la necessitat d'innovar, potser perquè, com deia el

poeta siríà Adonis, «el pessimisme és rutina, l'optimisme creació».

La nova realitat exigeix estratègies de relaxació, formes de reservar energia, necessita el contacte amb la naturalesa, una nova forma de saber (o d'aprendre) a viure amb una organització del temps diferent, com connectar-se amb allò autèntic de l'ésser, com ordenar les nostres accions, com establir les prioritats de la vida. De tot això parlen els llibres d'autoajuda. Si la realitat sovint és un desgavell, els llibres d'autoajuda són, en canvi, balsàmics. Mirant el nostre entorn apressat, deshumanitzat, representen gèrmens d'esperança. La representen i la tracten d'inculcar a còpia de donar proves i exemples d'eficàcia. Fe? Una mica, perquè per a tot es necessita tenir una mica de fe. Com defensa Dyer, veiem allò que creiem, i no a l'inrevés. La idea per a Rovira i Trias de Bes, a *La bona sort*, és: «no diguis si no ho veig, no ho crec, digues si no ho crec, no ho veuré».

ALGUNES PREMISSES QUE ES REITEREN

No és difícil observar que en tota aquesta literatura molts aspectes es reiteren. La motivació per a emprendre l'aventura de superació és producte d'un patiment: una malaltia, una desgràcia o un estat d'apatia i de neguit. Es manifesta sempre com la necessitat d'aprenentatge. Les accions posteriors suposen superar les proves

que necessàriament prepararan la recepció del saber que serà revelat.

És prou generalitzada l'apologia de la voluntat. El que hi subjau molt sovint és el missatge que s'aconsegueix allò que es busca. Sobretot si es desitja fermament. Alguns llibres matisen les condicions per a realitzar la volució. Si bé alguns també insisteixen que molts dels problemes, tanmateix, vénen d'allò desitjat i, ves per on, aconseguit.

En general, aprendre, per als protagonistes, suposa descobrir com funciona la ment i les energies subtils que ens envolten (les relacions amb nosaltres i amb els altres). La càrrega psicològica és fonamental. El que s'aprèn es troba lligat a com interpretem la realitat i com hauríem de fer-ho per ser més equànimes i verços. Deixar de costat l'autoengany o *self-deception*. En el mateix paquet: abandonar pors atàviques; introduir-hi una nova perspectiva producte de l'observació i l'autoobservació; activar la capacitat autoreflexiva de desdoblar-se, de considerar-nos a nosaltres mateixos objecte d'anàlisi o simplement abandonar l'egocentrisme que tot ho justifica. En aquest sentit, aquestes obres tenen una gran dosi de teràpia. Ens adverteixen dels mecanismes involucrats en l'acte de conèixer i en les idees i els raonaments que elaborem. I als quals ens adherim sense qüestionar-nos l'adequació a la realitat. L'apologia dels canvis —i de la percepció de la vida com a canvi— és també un tret en comú. N'és un llibre pa-

radigmàtic el de Spencer Johnson, *Qui s'ha endut el meu formatge?*, una faula sobre com superar la por als canvis.

En general, l'avantatge del canvi suposa la possibilitat d'elevació a una realització major o un estadi superior. I la recompensa que suposa l'aprenentatge, la comprensió i la superació de les dificultats de la vida.

A *El laberint de la felicitat*, de Rovira i Miralles, la protagonista, Ariadna, per a superar la seua desorientació vital ha de descobrir el sentit de la vida. El missatge remet directament a la logoteràpia del jueu-austríac Viktor Frankl.

LA PETJADA DEL BUDISME I LES FILOSOFIES ORIENTALS

N'hi ha prou d'obrir un llibre interessant de caire oriental per a adonar-se'n: aquesta mena de literatura fa servir molts elements procedents de paradigmes orientals. Hi desfilen: «energia», «il·luminació», «fluir», «despertar», «nirvana», «interdependència»... Com a filosofies, més que no com a religions, o simplement com a corrents espirituals, ofereixen una *imago mundi* molt interessant. «El que en Orient són savieses —deia Salvador Pàniker— en Occident són teràpies.» Els llibres d'autoajuda ho il·lustren a tort i a dret.

Ara ja no es tracta de reactivar un plantejament teista i dogmàtic, amb Déu, manaments, ortodòxies... Es necessita una altra mena de coses, perquè vivim en la laïcitat. Si bé aquesta, per un costat, esdevé terapèutica, no ens allibera de la càrrega d'obligacions ni de culpes. Hem parlat, a l'inici, de religiositat laica. Tant el budisme com altres filosofies orientals tenen un posat immanent més que no contingent, potser perquè com deia Alan Watts tot inspirant-s'hi: «la realitat bàsica de la vida no és un misteri per descobrir sinó una realitat per experimentar». Per tant, esdevenen un *evangel·li* pràctic, domèstic, amb instruccions d'ús quotidià. El budisme —resulta difícil parlar-ne— té com a punt de partida la transformació de la consciència: produir el *despertar* o *il·luminació*. Aquest despertar té a veure amb l'obtenció d'una consciència adequada de la realitat. Per exemple, superar la il·lusió de posseir un ego autònom de tot. La nostra aprehensió de l'ego és falsa, terriblement enganyosa. La noció d'ego —i de la identitat— tan associada a la substància a Occident, és *deconstruïda* pel budisme. Als seus ulls es tracta d'uns *agregats* de components mentals. A més, aquests agregats estan en interrelació amb tot. La literatura d'autoajuda destaca la necessitat de sentir-se unit al cosmos i a la resta dels components del món. Aquesta interrelació entre el subjecte i l'univers és també un dels nervis substancials de les filosofies d'Orient. Es busca un camí que ens lligue o relligui amb els orígens, que

és, de fet, el camí que ens humanitza i ens redimeix. El contacte amb la natura, la consciència de la respiració, la convivència amb el silenci esdevenen pràctiques cabdals. Ho expressava així Taisen Deshimaru:

A la nostra civilització, tots els fenòmens de la vida corrent, la vida social, l'economia, ens drecen contra la vida còsmica. Així, de vegades, hem de tornar a les fonts, a la vida primitiva i original. (...) Despertar-vos al poder còsmic fonamental és despertar-vos a vosaltres mateixos, comprendre íntimament la vostra naturalesa profunda. Si l'esperit de la nostra vida quotidiana i de la via no estan en harmonia, el nostre cos i el nostre esperit no estan en pau.

(L'anell de la via. Paraules d'un mestre zen)

Un punt filosòfic que recull la major part de la *literatura* d'autoajuda, i alguns corrents psicològics com la *gestalt*, és la reivindicació del moment present: viure l'ara i l'ací, per damunt de la tirania del passat i el cultiu fantàstic del futur. Altrament, el coneixement autèntic és assolir la saviesa en la inseguretats, el saber desprendre's (que s'acosta al taoisme més que al budisme) i viure amb naturalitat sense tractar de ser natural.

Igualment, la noció d'impermanència, vista com una de les qualitats intrínseques de les coses i dels éssers, de la realitat, és el llegat central del budisme. La vida és, essencialment, canvi. La consciència que en l'univers tot canvia i es transforma és una premissa bàsica.

L'alliberament de les dependències materials és, per això, un punt important, si bé es tracta d'un vèrtex espiritual compartit per totes les grans tradicions. Ser capaços d'alliberar-se de l'aferrament material, sense traumes, és una de les pràctiques del camí espiritual. En el cas del budisme, n'és el cor central atès que el desig, segons Buda, és la causa de la insatisfacció humana. Per a poder gaudir de l'autenticitat pròpia, cal anar més enllà de les possessions materials, que són la causa de molt de sofriment. Sense que per això es predique un ascetisme monacal o la flagel·lació del nostre llegat pseudocristià.

LITERATURA, TRAMPES I TRAMPOSOS

Potser per deformació professional —sóc professor de literatura— m'he plantejat sovint la qualitat literària d'aquests llibres. No és fàcil fer afirmacions generals. Vull dir, hi ha obres que tenen molt bona qualitat i d'altres que no. S'ha de dir que en aquest gènere hi ha molt de reescalfat. De fet, hi ha temes, motius, situacions que van reiterant-se, com si es tractàs d'una tradició industrial. O, simplement, com ocorre en l'anomenada «literatura de gènere». Hi ha molts clixés, sens dubte. I com deia Umberto Eco, a propòsit de la pel·lícula *Casablanca*, un tòpic fa riure, però cent commouen. *L'alquimista* de Paulo Coelho n'és ple. Francesc Mira-

lles glossa, en canvi, de forma humorística els avançats del *refregit*, en el llibre *L'autoajuda al descobert*. Però, en literatura, si no hi ha l'originalitat, on és el valor de l'obra?

Ara bé, no tots els llibres d'autoajuda són així. N'hi ha amb valors i qualitats, ni que siguin aportacions parcials. La pregunta és: per què no els estudiem en els llibres de literatura? Potser és pertinent recordar que la mística, les obres de santa Teresa o de sant Joan de la Creu, no es va considerar literatura fins a finals del segle XIX. Crec que arribarà un dia que els considerarem també literatura, i seran un gènere més de la família de les lletres. De fet, ja ho són. El crític Harold Bloom, especulant sobre la literatura del futur, afirmava que aquesta més aviat seria una «espècie de literatura sapiencial el·líptica». No són sapiencials i el·líptics la major part d'aquests llibres? El crític nord-americà pensava en obres com *Alícia en terra de meravelles*, que no és precisament *Dios vuelve en una Harley*, però!

Una de les coses que caldria tenir present amb relació a la qualitat literària de les obres és, sens dubte, el llenguatge emprat. Una bona novel·la del segle XIX o una obra de Shakespeare, les llegim ara no tan sols per la força de la història, és a dir per la vigència del seu missatge, sinó també per la forma com està escrita. Ver-taderament, hi ha ingredients que cal tenir presents. Molts d'aquests llibres empen un llenguatge sapiencial i oracular propi de la tradició religiosa. En algu-

nes obres que hem comentat, com ara *El monje que vendió su Ferrari*, cal observar una inventiva eficaç. La imatgeria que fa servir és una bateria de termes plàsticament eloqüents: «l'autodomini és l'ADN de la vida realitzada» o «l'autodomini és com un cable de fils d'aram formats per cables més xicotets: cada cable és dèbil, però el conjunt...»

En *Dios vuelve en una Harley*, hi destaquen, per agosrades, algunes imatges: «L'aigua freda lliscà per la gola, va desembocar en l'estómac semibuit i va enviar un missatge de benestar al fax del meu cervell». Algunes imatges poden semblar trivials: «en veuré'm asseguda al meu Toyota Celica'90...» o «sóc una diabètica emocional...». Ja hem dit que es tracta de Déu que té una Harley, parla per telèfon o envia manaments davant d'un «banana split». Un poc *friki*, oi?

I SOBRE ELS GURUS FALSOS?

Una acusació reiterada és la de la falsedat de molts plantejaments que fan els autors de molts d'aquests llibres; gurus que suplanten autèntics mestres, simuladors i vividors, encantadors de serps... La qüestió és: com separar la veu autèntica de la paròdia banal? Tot i que, pregunta per pregunta: no parlàvem de literatura? A tots els que s'interessen pel tema de l'autenticitat dels gurus, recomane la lectura d'un text d'Alan Watts: *El*

guru tramposo. És més, aconselle la lectura de totes les obres d'Alan Watts, mestre boig, rebel, savi, lúcid, valent...

El guru trampós és, certament, un il·lusionista, però podríem preguntar-nos si l'art no és cap altra cosa que il·lusió. Si l'univers és només una vasta taca de Rorschach sobre la qual projectem les nostres mesures i interpretacions, i si el passat i el futur estan mancats d'existència real, un il·lusionista és simplement un artista creatiu que canvia la interpretació col·lectiva de la vida, i fins i tot la millora. La realitat és, sobretot, allò que un poble o una cultura conceben com a tal.

És evident que moltes obres fan servir un posat il·lusionista, excessiu, a frec de l'esoterisme. Doncs bé: «Qui no vulga pols que no vaja a l'era». És cert que la simplificació és la tònica de molts plantejaments: no és tan fàcil com ho pinten. Hi ha —crec— en moltes obres un posat *d'aventura espiritual rosa*, igual que amb les novel·les d'aquest caire, és a dir, simplista i ingenu. Poden seduir-nos determinats trucs, ara bé tenir clar alguns comportaments, racionalment o intel·lectualment, no és suficient per a assimilar-los i canviar la forma de funcionar. «Qui hagi descobert la fórmula per a ser feliç —denuncia Francesc Miralles— no es dedica a escriure llibres, sinó que gaudeix de la seva felicitat sota un pont». No hi estic d'acord, escriure és també aclarir-se, enfortir-se, provar-se. I compartir allò après: una satis-

facció. Amb tot, sí que és cert que algunes d'aquestes obres semblen descobrir la sopa d'all.

Certament, en molts d'aquests llibres circulen banalitats, frivolitats espirituals, tòpics... Sovint hi ha una noció falsa d'aprenentatge: per molt que un s'ho proposi, si un no ha tocat mai el piano, difícilment podrà interpretar *Per a Elisa* de Beethoven en tres dies. El que es desprèn d'alguns d'aquests llibres és una invitació i una apel·lació —excessiva— a l'èxit. Tot fa pensar que, com diu el màrqueting, fem un curset i au! a volar. Però no és açò l'equivalent de la realitat dels nostres dies? La d'un món regit pel mercat, i on la publicitat marca el ritme i l'estil de l'existència. No vivim en el temps de «l'ara mateix», del «tot és possible»? Amb tot, una càrrega fonamental de crítica que recau sobre aquests llibres està exempta de culpa. Resulta difícil pensar que certs consells i propostes no servesquen per a millorar, d'una manera o altra, la vida. Ho destaca Sergio Bulat, en el llibre *Más de lo mismo*:

El primer i més elemental denominador comú dels LLAE (llibres d'autoajuda i empresa) és tan obvi que tothom se n'oblida a l'hora de criticar-los o de parlar-ne: la pràctica dels llibres d'autoajuda depèn fonamentalment del lector més que de l'autor; són llibres d'autoajuda: només el lector pot fer les coses; si ell no les fa, per molt bo que siga el llibre no tindrà cap resultat.

PSICOLOGIA I ESPIRITUALITAT PER ALS NOSTRES DIES

Amb tot, el paper terapèutic de molts llibres d'autoajuda és important. Hem parlat de la religiositat de les societats postindustrials i crec que, en bona mesura, les pautes que estableixen aquestes obres són adients a les necessitats canviants, complexes i, en alguns sentits, caòtiques del nostre present. Exerceixen un paper de guies psicològiques, a escala individual o grupal, sense terapeuta —i sovint amb algun guru o algun xaman des de la distància. Busquen la veritable saviesa que és sempre la mateixa: «coneix-te a tu mateix», «coneix com és el món». El fet cert és que vivim una època marcada per un gran influx de la indústria de la distracció que acompanya la de la informació. En aquest món, la informació ho envaeix tot, i desplaça la reflexió i l'assimilació d'allò important. El pensament esdevé pragmàtic i, sovint, necessitem transformar, així mateix, de forma pràctica —fàcil— l'espiritualitat. Fer lloc, d'alguna manera, a les coses importants adequant-les al format dels objectes en circulació en la vida dels nostres dies.

A l'ésser humà li cal, per a sentir-se viu, ser «transcendent» (sé que la paraula pot destorbar més que no ajudar, tanmateix ara per ara la veig insubstituïble). Això és, necessitem dotar la vida d'una dimensió profunda. Que hi haja alguna cosa més que la faena i les obligacions,

les vacances... Hem d'acceptar un àmbit diari, quotidià, conformat des de la monotonia, però inexcusablement hem de posseir, així mateix, altres moments amb experiències més elevades. Si no aconseguim enlairar-nos de la trivialitat, no ens sentim satisfets. Una bona peça de música, un paisatge inspirador, un monument arquitectònic, l'amor, l'art, la bellesa, el coneixement... ens emocionen i ens estimulen. Són una crida a la superació personal. A l'elevació. En suma, la necessitat d'una certa transcendència, si més no, és consubstancial, i ens porta a buscar la connexió amb una realitat més àmplia que la pròpia individualitat.

L'erosió de la idea de «progrés», la instal·lació d'algun núvol negre en l'horitzó, com un presagi tèntric de l'avenir, juntament amb el declivi dels grans sistemes de pensament: dels grans relats, ens deixa més aviat orfes. Car ens aboquen a un món en el qual «la raó» i «la veritat» han perdut el seu caràcter absolut. Davant d'aquest univers canviant, d'aquesta societat relativista on les fronteres entre allò que és permès i allò que no esdevenen tèrboles, la vida no és gens fàcil. Com encarar el present? Com orientar-se? I com comunicar-se amb els altres? Vivim uns moments, sens dubte, en què la gent s'amuntona sense tenir massa —o res— en comú. La soledat, la incomprensió, la desorientació són realitats quotidianes sobre les quals aquesta mena de llibres volen donar unes instruccions, generalment útils i pràctiques. Són un poc com les instruccions dels elec-

trodomèstics, llibres d'instruccions per manejar-se al si de les societats acomodades i postindustrials.

Entre tantes comoditats, tantes possibilitats de gaudir, de consumir, de viatjar, de guarir malalties, de posseir cases, objectes, el que siga, trobem sovint que ens manca alguna cosa: hem perdut la raó primordial, allò que Ausiàs March en deia «lo goig de viure». Aquests llibres ajuden a trobar-lo i, sobretot, encoratgen —sovint amb massa simplicitat, tot siga dit— a buscar el sentit de la nostra vida.